

SHAKESPEARE ETA BATUA

MENDIGUREN'EK EUSKERARA SHAKESPEAREN ANTZERKI BAT ITZULI DAUALAKO, BERE ARGAZKIA AGERTU DA DEIA'N, ARTIKULU BATEGAZ. ZERGAITIK ORRELAKO ZARATAK? BATUAN EGIN DABELAKO ALA?

AITA LARRAKOETXEAK 37 ANTZERKI ITZULI DITUZ, ZEANURIKO IZKERA EDERREAN. AREN ARGAZKIRIK IKUSI DOZUE INON?

BATUAREN KURPILLA BUELTAN DOA. GAINIAN BA'DAGO, AZPIAN BE EGONGO DA, MUNDUA AURRERA DOA-TA.

* * *

DEIA'n agertu zan artikulua Azillaren amarrean, sekulako goraltzak egiñaz, Shakespeareren antzerki bat euskarara itzuli dabelako. Lanean ari dana goraltzea ondo deritzat; baiña guztiak neurri bardiñean, lanaren proporziñoan.

* * *

Aita Larrakoetxea'tar Bedita Yon Zeanurin jaio zan Altxagutxi baserrian, Undurraga Goiko auzoan. Gerratean, 1937, Inglaterarra joana eta andik Ameriketara, Uruguay eta Argentina'ra.

Erbestean egon da exilatua 35 urte mando, 1972'arte.

Urte aietan euskeratu ebazan Shakespeare'ren antzerki guztiak: ogeita amazapi antzerki: komediak, odol-antzerki edo trajediak eta egintzak edo dramak. Danetara 37.

* * *

Danen artean bost liburu mardul osotzen dabez. Liburu bakoitzak ba-dau iztegitxo bat ere, itz eta barba zailak eta gaitzak argitzeo, irakurtzea errezteko.

Larrakoetxeak egin eta KARDABERAZ'ek argitaratu, 1974'tik 1976'era. Onela diño liburuen azalpenak: W. SHAKESPEARE'REN ANTZERKI GUZTI-GUZTIAK - 37-EUSKERAZ.

1.722 orrialde aundiak osatzen dabez danen artean.

Bizkai'ko Euskeran: Arratia'ko Zeanuri'koan; berak, egilleak, amaren aotik ikasitako euskerean. Kontuan izan Shakespeare'ren antzerkietan 20.000 itz ezberdiñak dagozala. Orrek danok Euskerara itzultzeko euskerea barru-barrutik jakin bear; bai inglesa be.

Aita Larrakoetxeak Shakespearek idatzitako liburuak erabili dituz eta ez gerora konpondutakoak. Egillearen liburu jatorrak, andik euskerara itzultzeko.

* * *

Bat itzuli dauanari egunkarietan idatzi bat eta bere argazkia eskeintzen ba dautsoe, kontuak atara Larrakoetxeak zenbat merezi dabez. Ikusi dozuez iñon?

Neuk ez sekulan be.

Orduko gizon "prestua", batek beintzak, esan eban ze, bizkaieraz egonik eta euskera zaarrean, ez ebalaitaterik be merezi. Orra zelako diferentziak batean edo bestean egin. Baturik egiten ez ba'dozu, ez daukazu urtenbiderik.

* * *

Baiñan, egon lasai, kurpillak, erruedak, buelta osoa emongo dabenean, orduan izango gara geu garaille. Asi

dira esaten, Batua sortu eta mamitu ebenen artean, euskera ori praille eta abadeentzako laga bear zala eta gaztediak euskerea errikoia babestu.

Aldaketea asita dago.

Egon lasai.

Eusko Jaurlaritzak amua irunsi eban, tragau eban, asiera asieratik Etxenike eta konpafiñakin, Mitxelena aolulari eta konseju-emaille ebela.

Bankuek eta Kapitalismoa sartu da joko berean.

E.A.J. be larri dabil; arriskuan.

Elizea falta da: amauaren karnatari usainka dago. Eldu be, eldu dautso karnateari. Atxeak liturjiko liburuetan ez dauz sartu orandiñok; beste gauza batzuek, bai. Elizearen inguruan dabilzanan atxeak jaso dabez (iraultzaren ikurrin), naiz-eta bizkaieraz jarrai.

Eleiza osoak karnata eta amua jango dabenean, orduan kopurua beteko da: Eusko Jaurlaritzak, E.A.J., Kapitalismoa eta Eleizea, orra danak Batua gurtzaille eta Batua erribitzaille. Tronpeta jotzeko garaia: asiko dira ezkerretik iraultza berria eskatzen: astakeri bat izan dala Euskereari orrenbesteko zamak lepoan ipintzea, il zorian dagoenean. Askatasuna behar dala.

Errestasuna dala, erriaren alde jokatzeko bide bakarra.

Euskera errikoia bear dala.

Zamak lepotik kendu bear jakozela.

Askatasunaren izenean.

Erriaren izenean...

* * *

Eta orduan zer esango debe Eusko Jaurlaritzak, Aldundiak, Udalak, Kapitalismoaren Bankuak eta Aurrezki Kutxak, E.A.J.'k, Eleizeak eta bere inguruan dabilzanan erakundeak...?

Gastu aundiak eginda dagozala eta orain ezin dala atxerik kendu, ez eta N eta LL ipintzen asi, bizkaieraz eta beste euskal izkuntzetan idazteak eragozpen aundiak ekarriko dauzala... Eta abar, eta abar...

Batua sartzen lan egin dabena, eurok artuko dabe Euskera errikoia ikurriña, erreztasunaren ikurriña, Batua aurrera, iraultzaren ikurri bezela.

Itziko gaituez baztarrean eta eskuetatik kenduko gaur-gure ikurri au.

Ondo dakie jakin Batua astokeriz osotuta dagoala.

Eta beste bateri leporatzeko zain-zain dagoz... Eta au amatzeko ez dago igarle izan bearrik: sudur-gaiñean begiak zabalik eukitzea, naikoa da.

* * *

Gure aita Larrakoetxea'ren lana or dago liburutegietan zabalduta, geiegi ez bada be; baiña, ez dot uste Ikastola Nagusietako liburutegietan egongo danik. Orra, ba'legoz, linguistika ikasten ari diran bizkaitarrentzako gai ederrak Shakespeare eta Zeanuri'ko Euskereari buruzkoak.

Milla eta zazpireun orrialde aundi euskeraz Shakespeare'ren netik itzuliak.

ARRINDA'TAR ANES